

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی
اداره پژوهش‌های سیاسی

نشست تخصصی با حضور؛

دکتر ناصر رضایی، مدیر گروه میراث طبیعی پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری؛ سازمان میراث
فرهنگی

به مناسبت چهلمین سالگرد انقلاب اسلامی (۱۳)

روند رو به پیشرفت گردشگری مذهبی پس از انقلاب

(گردشگران خارجی به ایران چگونه میگردند؟)

فرآورده‌های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش‌های زیر قابل دسترس است:

– وب سایت خبرگزاری صدا و سیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: عابدی

گردشگری و جذب گردشگر تأثیر عظیمی بر وضعیت استان خواهد گذاشت.

(بیانات رهبر معظم انقلاب، در دیدار نخبگان و مسئولان استان خراسان شمالی، ۹۱/۷/۲۵)

نکات برجسته □

- گردشگری مذهبی ریشه در اعتقادات و تقدیس اماکن مختلف از سوی بشر دارد.
- گردشگری مذهبی، یکی از راهکارهای معرفی هر چه بهتر تاریخ، فرهنگ و ارزش‌های اعتقادی هر دین و هم زیستی مسالمت‌آمیز ادیان در بین کشورهاست.
- زیارت و گردشگری مذهبی، به مفهوم تخصصی خود فراتر از وابستگی به زمان و اوقات فراغت است.
- شناخته‌ترین گردشگری مذهبی برای ما گردشگری زیارتی است.
- تحولات گردشگری در ایران بعد از انقلاب اسلامی با فعال شدن ۱۲۵ تشکل حرفه‌ای گردشگری استانی رخ داد.
- جهانگردی دینی می‌تواند فرصتی باشد برای تبیین حقایق، انتقال ارزش‌ها و مفاهیم و رویکردی پیشبرنده در مقابله با جنگ نرم.
- گردشگری و جهانگردی از نظر تاریخی با دین، معرفت و جهان بینی درآمیخته است و امروزه نیز بیشترین شمار گردشگران و متفکران را در اماکن تاریخی مذهبی می‌توان دید.
- بسیاری از کارشناسان و اساتید بر این نکته اتفاق نظر دارند که گردشگری دینی در گستره جهان اسلام از زوایا و ابعاد مختلف نقشی راهبردی، وحدت آفرین و پیشبرنده دارد.
- گردشگری مذهبی همواره در سیر تحولات اجتماعی نقش برجسته‌ای داشته و اکنون با افزایش گستره کارکرد به صنعت و هنر اقتصادی و فرهنگی تبدیل شده است.
- در گزارش سی‌امین سالگرد انقلاب با اشاره به ۱۹ اثر تاریخی و باستانی ثبت جهانی یونسکو، مانند تخت جمشید یادآور شده که تعداد توریست‌های ایران روبه افزایش است و مسوولان این کشور پیش‌بینی می‌کنند تا سال ۲۰۲۵ تعداد توریست‌ها به ۲۰ میلیون نفر برسد

- بخش‌های گردشگری مذهبی -

۱- زیارت

۲- سفرهای تبلیغی

۳- اوقات فراغت (معاشرت) تعطیلات

۴- مسافرت‌های مبتنی بر ایمان

۵- جنگ‌های مذهبی، کنوانسیون‌ها و اجتماعات

۶- خلوت و گوشه نشینی

۷- دیدارها و اقامت میهمانان در زیارتگاه‌ها

۸- اردوگاه‌های مبتنی بر ایمان

۹- جاذبه‌های گردشگری مذهبی

- اهداف گردشگری مذهبی

۱- به منظور انجام زیارت به عنوان یک عمل عبادتی:

• بخش اعظم سفرهای مذهبی، عملی عبادی و سبب نجات است.

۲- به منظور ابراز قدردانی، اقرار به گناه و ادای نذر:

• دیدار از مکان مقدسی که به آن ایمان داریم و توسل به کمک الهی برای حل مشکلات و به علاوه گرفتن تصمیمات جدید برای زندگی سعادت‌مند در آینده.

۳. دستیابی به رستگاری معنوی و اجتماعی:

• انجام سفرهای مذهبی، به لحاظ اجتماعی تقریباً در همه جوامع نشانه‌ای از تقوایی است که حامل معناست.

۴. جشن گرفتن و بزرگداشت رویدادهای مذهبی خاص:

• هر مذهب دارای اسطوره‌ها و تشریفات مرتبط با رویدادهای خاصی است که در بین مؤمنان مقدس به حساب می‌آید.

۵. در ارتباط بودن با هم کیشان:

• این هدف از سفرهای مذهبی،

- ویژگی‌های سفرهای مذهبی

۱- گردشگری مذهبی اثرات منفی زیست‌محیطی و فرهنگی- اجتماعی کمتری نسبت به سایر گونه‌های گردشگری دارد به همین دلیل همبستگی ویژه‌ای با توسعه پایدار و اهداف آن دارد.

۲- سفرهای مذهبی فصلی هستند، بسیاری از این گونه سفرها در فصل‌های خاصی صورت می‌گیرند.

۳- مسافران مذهبی به دلیل اینکه عمدتاً در جستجوی معنویات هستند، زیاد تنوع طلب نبوده و اکثراً به دنبال سادگی هستند.

۴- تمامی افراد از هر طبقه اجتماعی می‌توانند به اینگونه سفرها بروند. به عبارت دیگر اینگونه سفرها مختص طبقه خاصی از اجتماع نیست.

۵- اکثر سفرهای مذهبی و زیارتی به صورت گروهی و جمعی و به صورت سازمان‌دهی شده صورت می‌گیرند.

۶- برخی از سفرهای مذهبی از لحاظ اجرای فرامین مربوط به آن دین و یا مذهب، حالت اجباری و یا تأکیدی به خود می‌گیرند که به ناچار تمامی افراد مومن به آن دین یا مذهب مجبور به اجرای آن سفر دست‌کم برای یک بار هستند.

۷- مراکز مذهبی و زیارتی مکان‌هایی را برای دیدار و ارتباط مردم از فرهنگ‌ها و مناطق مختلف فراهم می‌کنند.

۸- تولید و فروش صنایع دستی قدیمی، طرح‌ها و تولیدات باستانی مناطق مختلف در مراکز مذهبی و زیارتی.

۹- گردشگری مذهبی دارای جنبه‌های سیاسی نیز هست، به طوری که بسیاری از اماکن مذهبی متعاقباً اماکن ملی نیز به شمار می‌آیند و بسیاری از اماکن مذهبی برای برپایی جشن‌های ملی مورد استفاده قرار می‌گیرند.

- عوامل موثر بر گردشگری مذهبی در ایران ۱

- عوامل پیش برنده و مثبت موثر بر گردشگری مذهبی در ایران ۲

- عوامل بازدارنده و منفی موثر بر گردشگری مذهبی در ایران ۳

۱ - آقاجانی، معصومه؛ فراهانی‌فرد؛ سعید؛ "گردشگری مذهبی و عوامل مؤثر بر آن (مطالعه موردی ایران)" فصلنامه سیاست های راهبردی و ملان مجمع تشخیص مصلحت نظام، دوره ۳، شماره ۹، صفحه ۴۳-۶۶، بهار ۱۳۹۴

۲ - همان؛ ۱۳۹۴

۳ - همان؛ ۱۳۹۴

چالش های صنعت گردشگری در کشور

□ مقدمه

گردشگری مذهبی ریشه در اعتقادات و تقدیس اماکن مختلف از سوی بشر دارد که از ابتدای شکل‌گیری تاکنون مسیر طولانی را پیمود تا اینکه امروزه این گونه از گردشگری، با همه‌ی اجزا و گونه‌های مختلف خود، به سبب ویژگی‌های ساختاری و کارکردی خاصی که دارد، توانسته خود را در متن گردشگری جهانی جای دهد و حوزه‌ی نفوذ خود را در سراسر جهان بگستراند.

گردشگری مذهبی به عنوان یکی از اشکال گردشگری، از جمله پررونق‌ترین گردشگری‌ها در زمان حاضر است. در این بررسی با دعوت از جناب آقای دکتر رضایی؛ مدیر گروه میراث طبیعی پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری؛ سازمان میراث فرهنگی؛ دستاوردهای حوزه گردشگری مذهبی را طی چند دهه اخیر و در نشست پژوهشی که در اداره پژوهش خبری برگزار شد؛ دستاوردهای این حوزه پس از انقلاب را مورد واکاوی قرار دادیم.

□ گردشگری مذهبی چیست؟

دکتر ناصر رضایی، مدیر گروه میراث طبیعی پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری؛ یکی از شاخه‌هایی که در گردشگری داریم گردشگری مذهبی است؛ که از قدیمی‌ترین نوع گردشگری در انواع مختلف گردشگری است و شناخته‌ترین آنها برای ما گردشگری زیارتی است که خود بخشی از گردشگری مذهبی است.

گردشگری مذهبی در حوزه گردشگری فرهنگی است که نوعی گردشگری است که تاکید بر سیاحت و سیر در آفاق در کنار سیر انفس است که ما در گردشگری تفریحی داریم، قرار می‌گیرد. گردشگری مذهبی هم سبب ارتقاء معنوی بین افراد و جوامع می‌شود و هم به لحاظ اقتصادی جایگاه مفید و موثری در جوامع مختلف دارد. گردشگری مذهبی همزاد بشر است، زیرا در طول تاریخ زندگی بشر روی کره زمین هیچ فعل ما بدون دین و مذهب نمی‌دانیم. البته ادیانی که هستند یا منشأ توحیدی دارند یا غیر توحیدی. حتی ادیانی که غیر الهی هستند و بزرگترین‌شان بودایی و برهمنی هستند که آنها هم برای خودشان برنامه و مناسک مذهبی دارند، که در حین سفر مناسک خود را باید انجام دهند. بزرگترین مناسک آنها مربوط به گردهمایی مذهبی جهانی ده‌ها میلیون هندوست، که خود را در رود گنگ شستشو می‌دهند؛ طی این مراسم مذهبی دو ماهه، بیش از ۱۰۰ میلیون نفر در این رود غسل می‌کنند.

□ اهمیت موضوع

دکتر ناصر رضایی، مدیر گروه میراث طبیعی پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری: گردشگری مذهبی به دلیل شرایط و ویژگی‌های خاص خود دارای اهمیت و اعتبار ویژه‌ای است. به‌علاوه گردشگری مذهبی و زیارتی یکی از اولویت‌های مهم گردشگری حال حاضر ایران است، که می‌تواند نقش برجسته‌ای در توسعه گردشگری حلال و همگرایی فرهنگی در جهان اسلام و حتی با توجه به جاذبه‌های غیر اسلامی برای غیر مسلمانان ایفا نماید. این نوع گردشگری با شاخص‌های موجود خود دارای توان‌های بالقوه فراوانی است که می‌تواند زمینه‌های تجاری و بازرگانی فوق‌العاده‌ای ایجاد کند. وجود اماکن زیارتی شامل اماکن اسلامی، کنیسه‌ها، کلیساها و پرستشگاه‌های ادیان توحیدی در جای جای ایران با جذابیت و معنویت خاص اسلامی، دینی و تاریخی، فرصت‌های مطلوبی را برای معرفی آداب و رسوم، فرهنگ معنوی مردم و قومیت‌های دینی کشور برای جذب گردشگران بوجود آورده است.

□ گردشگری مذهبی در بررسی‌های قرآنی و روایی

قرآن که برای هدایت بشر نازل شده است، در آیه‌های بسیاری بر سیر و سفر تأکید داشته و در خطاب‌های مختلف از انسان دعوت می‌کند به مسافرت و زمین‌گردی بپردازند. قرآن کریم با به‌کارگیری واژه سیر در شکل‌های مختلف دستور به گردشگری می‌دهد یا به طور مستقیم (سوره عنکبوت آیه ۲۰، سوره روم آیه ۴۲، سوره نحل آیه ۳۶، سوره نمل آیه ۶۹، سوره انعام آیه ۱۱ و سوره آل عمران آیه ۱۳۷) و یا به گونه‌ای استفهام و غیر مستقیم (سوره یوسف آیه ۱۰۹، سوره روم آیه ۹، سوره فاطر آیه ۴۴، سوره غافر آیه ۲۱ و سوره محمد آیه ۱۰). اهداف و منافعی که قرآن از گردشگری بیان می‌دارد عبارتند از: دیدن آثار گذشتگان و عبرت‌آموزی و پندگیری، مسئله سپاس‌گزاری، خدا شناسی، برای آگاهی از چگونگی آفرینش، برای خردورزی در مسائل و آگاهی از وضعیت گذشتگان، برای آگاهی از سنت‌های گذشتگان که بیانیه‌ای برای مردم و سبب هدایت است، برخورداری تجاری و بازرگانی از سیر و سیاحت و گردش سرمایه و اقتصاد پویا و زنده، انتقال فرهنگی و علم و تمدن (آشنایی با اقوام و تنوع‌های فرهنگی و زبانی و تمدنی دیگران؛ انتقال زبان و فرهنگ و تمدن و علوم خود را به دیگری و بهره‌مندی از علوم آن‌ها و انتقال به قوم و منطقه خود). از سوی دیگر معصومین علیهم السلام هم سیر و سفر را بسیار مورد تأکید قرار داده و به فواید گوناگون مسافرت اشاره کرده‌اند از آن جمله می‌توان از تحصیل سلامتی و نشاط جسم و روح، دانش‌اندوزی و کسب علم، آشنایی با بزرگان و آداب و اخلاق اجتماعی سایر ملت‌ها، پندگیری و عبرت‌آموزی، از بین رفتن غم‌ها و رنج‌ها، تأمین معیشت و کسب شغل، تفکر در نعمات الهی، تفریحات سالم و گذراندن اوقات فراغت، یاد کرد.^۱

□ چرا گردشگری مذهبی در ایران اولویت نیست؟

گردشگری در ایران هیچوقت اولویت نبوده‌است؛ درست است که در زمان حال رویکرد مثبتی در این خصوص ایجاد شده‌است که جای امیدواری است، اما اینکه تا این زمان اولویت ما باشد نیست. این رویکرد به دلیل اتکاء ما به درآمدهای نفتی است که سبب نداشتن برنامه در حوزه گردشگری است.

۱ - آقاجانی، معصومه؛ فراهانی‌فرد؛ سعید؛ "گردشگری مذهبی و عوامل مؤثر بر آن (مطالعه موردی ایران)" فصلنامه سیاست‌های راهبردی و ملان مجمع تشخیص مصلحت نظام، دوره ۳، شماره ۹، صفحه ۴۳-۶۶، بهار ۱۳۹۴

– اگر قبل از انقلاب گردشگری در مقطعی خاص توسعه پیدا می کند دو هدف خاص داشته:

۱. تهاجم فرهنگی

۲. نظام برای تایید و تثبیت خود این کار را انجام می داد

بعد از انقلاب هم البته بنا به دلایلی که داخلی هم نیست؛ دنیا تصویر مخدوشی از ایران برای خود ترسیم کرد و به لحاظ دیپلماسی گردشگری هم خودمان نتوانستیم از این ابزار در حوزه دیپلماسی عمومی نفعی از گردشگری ببریم یعنی به فکرش نبودیم و چون این حوزه برای ما اولویت نبوده بنابراین برای آن برنامه‌ای هم نداشتیم.

توسعه گردشگری پس از انقلاب باید گفت با توجه به تغییر رژیم و حکومتی که ایدئولوژیکی به موضوعات نگاه می کند مطمئناً جایگاه گردشگری مذهبی بویژه گردشگری شیعی – زیارتی خیلی نسبت به زمان‌های گذشته فراتر رفته و الان شرایط گردشگری مذهبی در کشور و نفراتی که جابجا می شوند خیلی فراتر از زمان گذشته است؛ البته نباید فقط عامل حاکمیتی را در نظر گرفت؛ یکی از عواملی که روی توسعه گردشگری تاثیر می گذارد، درآمد خانواده‌هاست و فرهنگ گردشگری. در حال حاضر در خانواده‌ها فرهنگ گردشگری بویژه گردشگری زیارتی جایگاه خاصی دارد و این فرهنگ در خانواده‌های ایرانی جا باز کرده است.^۱

□ گردشگری مذهبی قبل و بعد از انقلاب چه روندی را طی کرده است؟

قبل از انقلاب اکثر جمعیت ایران از سفر محروم بودند اما با رشد ۵۰۰ برابری راه‌های روستایی و ۳۲ برابری راه‌های بین شهری پس از انقلاب اسلامی، سفر و گردشگری در سبد زندگی خانوار ایرانی قرار گرفت.

تأسیس بیش از ۲۵۰ مجتمع خدماتی رفاهی بین راهی با ارائه کلیه خدمات متنوع مورد نیاز مسافران که خدمت بزرگی به رونق گردشگری بود، بعد از انقلاب شکل گرفت، ایجاد و تأسیس ۲۷۰ پارک جنگلی در سطح کشور و تجهیز بوستان‌های متعدد شهری با امکانات مناسب به عنوان یکی از جاذبه‌های نوین گردشگری پس از انقلاب بوده و ۲۰۰ برابر شدن مسیرهای گردشگری در ایران اسلامی و افزایش محورها پس از انقلاب اسلامی هم از دیگر اتفاقات مبارک است.^۲

"اماکن متبرکه متعددی در گوشه و کنار این مرز و بوم پدید آمده است و این امر به نحوی قابلیت ایجاد مراکز و قطب‌های گردشگری مذهبی را در ایران فراهم نموده است که می‌تواند زمینه ساز تقویت وحدت و یکپارچگی بیشتر کشورهای مسلمان و بخصوص کشورهای شیعی مذهب شود و در قبل آن می‌توان به دستاوردهای مهم انقلاب اسلامی و همچنین معرفی اسلام ناب و بیداری اسلامی اشاره داشت. آمارهای موجود حاکی از آن است که سالانه بیش از ۱۵ میلیون زائر به زیارت امام رضا(ع) در مشهد مقدس می‌شتابند و به همین سبب این شهر یکی از مهمترین شهرهای مذهبی شیعیان محسوب می‌شود و همه ساله علاوه بر ایرانیان، مسافران زیادی از کشورهای منطقه به این شهر سفر می‌کنند و می‌تواند یا برنامه‌ریزی دقیق به عنوان کانون اصلی وحدت و همگرایی دول شیعی و نیز کانونی برای ایجاد روحیه عشق و توسل و در کنار آن تقویت روحیه انقلابی و بیداری اسلامی در جهان قلمداد شود چنانکه تا حدودی به این وظیفه نیز نائل آمده است. افزایش شمار زائرین خارجی در مشهد مقدس بیش از هر چیز بیانگر راهبرد توسعه گردشگری زیارتی است که در این سال‌ها به عنوان یکی از مهمترین شاخه‌های جذب گردشگر در کشور مورد توجه قرار گرفته است و آثار مثبت بیشتری نیز می‌تواند از خود برجای بگذارد؛ چرا که حوزه گردشگری،

۱. نشست پژوهشی گردشگری با حضور دکتر ناصر رضایی، مدیر گروه میراث طبیعی پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری در اداره پژوهش‌های خبری، ۹۷/۷/۱۷

۲. شگفت‌زدگی گردشگران از پیشرفت‌های ایران/ دستاوردهای گردشگری ایران پس از انقلاب چیست؛ باشگاه خبرنگاران جوان، ۹۷/۷/۱

حوزه‌های است که کشورهای اسلامی می‌توانند با تشریک مساعی یکدیگر، در آن ارزش‌افزوده برای خود ایجاد کنند و به رشد بیداری جامعه خویش افزوده و این راهبردی است که حتی کشوری مانند مالزی نیز بر آن تکیه کرده و بخش مهمی از برنامه کلان گردشگری اش را بر آن بنا نموده است.^۱

– توسعه گردشگری اماکن مذهبی – زیارتی پس از انقلاب ۱.

□ متولی و ارائه آمار گردشگری مذهبی

دکتر ناصر رضایی، مدیر گروه میراث طبیعی پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری: متولی گردشگری سازمان میراث فرهنگی است ولی متولی انتشار آمار گردشگران مرکز آمار ایران است. در بعضی مواقع آرایه آمار کار آسانی نیست بویژه در مقوله گردشگری مذهبی؛ زیرا گاهی مردم برای انجام سفر کاری به نزدیکی اماکن مذهبی می‌روند که در حین انجام کار به زیارت هم مشرف می‌شوند که قاعدتاً این افراد را نمی‌توان در آمار گردشگران مذهبی آورد؛ ما در کشورمان نرم‌افزار یا برنامه‌ای نداریم که اینها را از هم تفکیک کند و علاوه بر آن سفرهای زیارتی زمینی به مشهد مقدس، زوار قطع به یقین به زیارت حضرت معصومه(س) در قم و یا به زیارت حضرت عبدالعظیم حسنی در شهر ری مشرف می‌شوند؛ که اینها را بسختی می‌توان آمار دقیق داد. اما گردشگران خارجی را داریم:

□ آمار گردشگران ورودی مذهبی و زیارتی طی دو سال اخیر

کل ورودی‌ها	سوریه	عربستان	عراق	
۱۴۴۳۵۵۱	-----	۳۹۸۸	۴۳۵۳۰۸	بهار ۹۷
۵۱۱۳۵۲۴	۲۰۱۱	۱۲۵۲۹	۱۳۵۶۱۸۵	سال ۹۶
٪ ۳۶	٪ ۰٫۵	٪ ۰٫۳	٪ ۳۵	سهم گردشگری مذهبی

۱. شگفت‌زدگی گردشگران از پیشرفت‌های ایران/دستاوردهای گردشگری ایران پس از انقلاب چیست؛ باشگاه خبرنگاران جوان، ۹۷/۷/۱

□ دلایل توسعه نیافتگی گردشگری در ایران

□ ایران از نگاه گردشگران خارجی

توریست آمریکایی: برآورده شدن یک آرزوی دیرین^۱
"سفر به ایران همیشه در صدر لیست ایران همیشه یک مقصد جذاب برای گردشگران خارجی ست. سفر به این کشور و رویارویی با فرهنگی غنی، معماری‌های منحصر به فرد و مردم خونگرم همیشه برای اهالی آن سوی مرزها خاطره‌های دلنشین به جا می‌گذارد.

- در فاصله کمی از کاشان، شهر کوچک آران و بیدگل قرار دارد که بقعه هلال ابن علی، از نوادگان حضرت محمد، را در خود جای داده است. این بنا خیلی حماسی به نظر می‌رسد.

- چه احساسی پیدا می‌کنید وقتی که ترکیبی از هندسه، خطاطی و رنگ‌های شاد و سرزنده را می‌بینید؟ طراحی‌هایی که داخل مساجد ایران می‌بینید به معنای واقعی دلفریب هستند.

- منظره بیرونی آرامگاه علی ابن حمزه شیراز در هوای گرگ و میش، تصویری چشم‌گیر دارد اما داخل آن شگفت‌انگیزتر است! تماشای طولانی مدت دیوارها و سقف‌های تزیین شده با شیشه و آئینه، باعث می‌شود احساس کنید وارد بُعد دیگری شده‌اید. ....

- مسافری از رومانی ۲

ایران همیشه یک مقصد جذاب برای گردشگران خارجی ست. سفر به این کشور و رویارویی با فرهنگی غنی، معماری‌های منحصر به فرد و مردم خونگرم همیشه برای اهالی آن سوی مرزها خاطره‌های دلنشین به جا می‌گذارد.

یکی از ماجراجویانی که به تازگی مسافر ایران بوده جینو پُپ (Gino Pop)، عکاس ۲۹ ساله رومانیایی اهل شهر سیبویو (Sibiu) است. ذوق هنری او و علاقه‌اش به تاریخ باعث شد که در سفرش به ایران، از تماشای بناهای تاریخی این سرزمین شگفت‌زده شود.

جینو در مورد دلایل سفرش به ایران می‌گوید: سفر به ایران همیشه در صدر لیست آرزوهای من قرار داشت. علاقه من با کنجکاوی احاطه شده بود، به خصوص که ایران پیشینه تاریخی طولانی و جذاب خود را در طول سال‌ها حفظ کرده

۱- www.karnaval.ir؛ ایران از نگاه گردشگران خارجی در سال ۲۰۱۸

۲- همان؛ ۲۰۱۸

است. ابتدای سال ۲۰۱۸ بود که به این نتیجه رسیدم تابستان پیش رو، به طور حتم بهترین زمان برای دیدن ایران است. از میانه ماه جولای تا آخر این ماه (اواخر تیر تا اوایل مرداد ۱۳۹۷) فرصت داشتم تا این مناطق را کشف کنم. ...

ایران از حیث جاذبه های گردشگری بسیار غنی ست و به خوبی می تواند میزبان قابلی برای مسافران خارجی باشد؛ افرادی که می آیند تا با دیدن بناهای تاریخی باشکوه و دیدنی های جذاب کشورمان، ایران واقعی را کشف کنند. ... چه احساسی پیدا می کنید وقتی که ترکیبی از هندسه، خطاطی و رنگ های شاد و سرزنده را می بینید؟ طراحی هایی که داخل مساجد ایران می بینید به معنای واقعی دلفریب هستند ..

- سفر خانم گردشگر سوئدی به ایران در سال ۲۰۱۸^۱

یکی از افرادی که در چند وقت گذشته به کشورمان آمده و کوله بارش را با خاطرات خوش و تصاویر زیبا پر کرده است، اولینا (Evelina) نام دارد؛ دختری بیست و پنج ساله، اهل کشور سوئد. این بانوی سوئدی تاکنون دو بار به کشورمان آمده و خاطرات این دو سفرش را با دنیا به اشتراک گذاشته است تا دیگران را متوجه اشتباه بزرگ شان نسبت به ایران بکند. ایران کشوری زیبا ست و مردم مهمان نوازی دارد؛ و اولینا هم مانند بی شتر گرد شگرانی که به ایران می آیند، می خواهد این نکات دلپذیر درباره کشورمان را به دنیا گوشزد کند. ... اولینا در حین سفرش به روستای قلات در ۳۶ کیلومتری شمال غرب شیراز؛، منظره ای که می بینید مربوط به یک کلیسای متروکه در این ناحیه است. ...

- سفر ونتیا یک بانوی ایرانی-آمریکایی به ایران^۲

ونتیا یک بانوی ایرانی-آمریکایی ست که در آمریکا متولد و بزرگ شده است. او تاکنون در چهار کشور مختلف زندگی کرده و سه سالی می شود که به تهران نقل مکان کرده تا بیشتر با فرهنگ و زبان ایرانی آشنا شود. این بانو تا به حال تحقیقات زیادی درباره کشورمان انجام داده و فهرست های جالبی هم از این پژوهش هایش تهیه کرده است. ایران از حیث جاذبه های گردشگری بسیار غنی ست و به خوبی می تواند میزبان قابلی برای مسافران خارجی باشد؛ افرادی که می آیند تا با دیدن بناهای تاریخی باشکوه و دیدنی های جذاب کشورمان، ایران واقعی را کشف کنند. کشورمان تاریخچه ای بسیار پر بار دارد و قلمرو پادشاهان متعددی بوده است. هر کدام از این شاهان، خطه ای از سرزمین مان را بیشتر مورد توجه خود قرار داده و گوشه ای از آن را آباد کرده اند.

مسجد امام اصفهان، یکی از باشکوه ترین مساجد ایران است که هنر معماری اسلامی را در اصفهان به رخ می کشد و گنبد فیروزه ای این مسجد همچون نگینی بر انگشتری شهر می درخشد. نوآوری های بی شماری در طراحی و ساخت این بنای تاریخی به کار رفته که بیانگر ذوق و ذکاوت معماران ایرانی است.

□ سخن آخر

سیاست با گردشگری یک کشور عجین است حتی اگر بر سر این موضوع اصرار کنیم که نمی توانیم گردشگری را سیاسی بدانیم اما اتفاقات بین المللی و سیاسی در گردشگری کشور بسیار تاثیرگذار است.

آنچه بیش از هر چیز، ضرورت توجه به مقوله گردشگری مذهبی را حائز اهمیت می سازد فرصت های مادی، معنوی و فرهنگی است که توسعه گردشگری دینی و جذب گردشگران مذهبی را برای هر کشوری به ارمغان می آورد و به همین علت، لزوم سیاست گذاری و برنامه ریزی صحیح در این حوزه بسیار اهمیت دارد. رونق جهانگردی مذهبی میان کشورها و جوامع اسلامی و گشت و گذار مسلمانان جهانگرد در سایر کشورهای اسلامی موجب نزدیکی و آشنایی ملل مسلمان با یکدیگر شده و شناخت مشکلات و ویژگی های فرهنگی جوامع مسلمان و یافتن نقاط اشتراک و اختلاف میان فرهنگ ها را در پی خواهد داشت که این امر کمک شایانی در جهت رسیدن به فرهنگ مشترک اسلامی، برقراری پیوند و اتحاد میان

۱ www.karnaval.ir؛ ایران از نگاه گردشگران خارجی در سال ۲۰۱۸

۲- همان؛ ۲۰۱۸

مسلمانان و احیای دوباره مفهوم امت واحد اسلام خواهد کرد. حضور گردشگران در کشورهای اسلامی بسیاری از تبلیغات سوئی که علیه جهان اسلام می‌شود را خنثی خواهد کرد و این دستاورد بسیار مهمی برای مسلمانان جهان محسوب می‌شود و نشان می‌دهد که بسیاری از کشورهای اسلامی دارای ساختاری امن بوده و به لحاظ سیاسی می‌تواند چهره کشورهای اسلامی را در جهان ترمیم کند. بنابراین از منظر فرهنگ تمدنی و سیاسی نیز بحث صنعت توریسم به شناساندن فرهنگ و تمدن اسلامی به دیگر کشورها کمک قابل توجه می‌کند.

از آنجایی که هزینه کرد گردشگران، یکی از مهم‌ترین ابعاد مرتبط با اقتصاد گردشگری محسوب می‌شود، گردشگری مذهبی نیز می‌تواند تغییراتی عمده‌ای در شرایط اقتصادی جوامع محلی ایجاد کند که این امر توجه بیشتر مسئولان را می‌طلبد.

